

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

Na Sedemdesetletnico — „septuagesima“ imenovano.

Kaj stojite tukaj ves dan brez dela?

(Mat. 20.)

Kakor je solncu svetiti namen in greti in vode lastnost, da teče in je tici dano, da leta po zraku — tako je človek rojen za delo. — Kakor solnca brez luči in gor-kote ni; vode brez teka ne in tiča ne brez perut, tako si človeka brez dela misliti nismo v stanu.

Sv. evangelij nam danes kaže hišnega očeta, ki delalcev išče za svoj vinograd. Ta oče je Bog. Delalec bi bil sleherni izmed ljudi — torej, dragi, vsak nas. Saj vemo od nekdaj, da smo vsi mi poklicani na delo. Z denarjem je zaznamovano naše plačilo v nebesih. Tem, ki se delu nočejo vdati, grozi hišni gospodar kakor takim, ki sami ne želé tega evangeljskega denarja: torej se sami izključujejo iz nebes.

Te današnje gospodarjeve besede: „Kaj stojite tukaj ves dan brez dela?“ (Mat. 20, 6.) naj nam, dragi, bodo v svarilo in ob enem v bodrilo.

Kako nevarna in zaničevanja vredna stvar da je lenoba in delalnosti potreba — to dvojje bodi vsebina današnjemu našemu premišljevanju.

*

I. Ne bodi len.

Kakor se črvijad zaredi v nesnažnem prostoru, tako se v leni duši izzimi mnogo pregreh.

Zato se je pa tudi že nejevernikom gnusila lenoba. — Vojskovodija Temistokel je bil namreč rekati navajen: Len človek je živ pokopan; saj ni nič boljšega nego mrlič ta, čegar delanost je mrtva. — O Katonu beremo, da kakor censor v Rimu nikogar ni hotel sprejeti med meščane, razen kedor je imel prav trde roke. Ljudje z mehkiimi rokami niso vajeni dela, zato so državi le v kvar ter niso vredni meščanske časti: taka je bila Katonova sodba. — O samodržcu v Atenah, o Pizistratu, se pripoveduje, kako je sklical vse reveže, kar mu jih je bilo pod oblastjo. Prvemu njih je oddal volov, da si je mogel zemljo razorati; drugemu pšenice, da je imel česa sejati; tretjemu denarja, da je šel na kupčijo — in to vse zato, da bi se bila zatrla lenoba, ki jo je zval začetenico vsakoršnemu zlu v človeštvu.

Iz teh izgledov vidimo, kako so bili že nejeverniki prepričani resnice tega, kar naš pregovor izrekuje: Lenoba je vseh grdob grdoba.

II. Bodi delalen.

Česar so uvidali pagani svojo golo človeško modrostjo, o tem nas poučuje božja beseda v sv. pismu.

Salomon v svojih Pregovorih (6. pogl.) lenuha vabi do mravlje. Tam naj leni opazuje mravljinu pota ter se modrosti uči. Mravlja nima voditelja, ne učenika, ne gospoda, vender pa skrbi za zimo takoj ob žetvi hrane si nabiraje.

Zato so pa sveti ljudje vseh časov studiti lenobo in delali. Kadar so jim pripustila vsakdanja njihova opravila, poprijeli so

se radi tudi dela z roko, akopram to sedaj ni bila več njihova naloga in morda sploh take niso nikoli imeli. — Veliki svetniki so bili apostoli Peter, Ivan, Jakob, Andrej. Vender pa jih je Krist nekaterekrat sam poslal še nazaj do čolnov in mrež, ki so je kakor apostoli prav za prav zapustili bili za vselej. Do teh svojih poprejšnjih opravkov došed naj bi namreč preskrbeli drugim apostolom in sebi, kar jim je trebalo za živež. — Vsi mi cenimo vse one samoizajevalce, ki so bivali kedaj po egipških puščavah. A zdelo se jim je pa le potrebno prav dostikrat, da so po izvršenih dušnih dolžnostih poprijeli se dela tudi z roko. Tako se bere o puščavniku sv. Antonu, da je izdeloval košarice; Serapijon je kmetoval; Štefan pletel vrvi in Pahomij je vrtnaril. Skrbeli so torej tem potem ti sveti možje, da jim celo nobeden trenotek časa ni prešel brez posla.

*

In še nekaj. Krivico dela tudi bližnjemu, ta, ki brez truda hoče dobro živeti. Tako-le se bere o beraču. Akopram mlad in močan, vender le vsem opominjem vkljub ni hotel opustiti beračenja. Od dolgega časa je nekokrat zaspal. A iz torbe mu je spečemu vzel moder mož kos kruha ter mu ga je položil na prsi. Kmalu je prosjak jel vzdihovati v spanju in slednjič je rjul tako, da se je ves prestrašen vzbudil pred tem samo-svojim zglasovanjem. — Vprašali so ga, kaj da mu je tako hudega bilo. Sanjalo se mi je, je odvrnil, da mi mogočna skala leži na prsih, ki me pogreza doli proti peklu. Razložili so mu na to, da ta kruh na prsih mu je kakor težka gora, ki ga tlači doli v pekel: krivico znači ta skala, ki jo potrebnim revežem včinja svojo lenobo. Vsi ti namreč, ker jim je miloščino prevzel on, ne dobe radi njega nikake podpore.

* * *

Dragi!

Proč torej z lenuharjenjem in kakoršnim že koli brezdeljem. In ko bi prav nič druzega ne bilo, bolje ti je, da preštevaš drevesa, rastoča pred seboj — ki že veš od

nekedaj, koliko jih je — z „eden, dva, tri“ in zopet „eden, dva, tri“. Bolje, nego da bi se od dolgega časa podal v napak vmišljevanja in pregrešno dolgočasje.

Delati pa je treba vsakemu nas vselej in povsod. Koristno delo, trud in vroči pot — ta naloga bodi vsemu našemu življenju. Z iskreno molitvijo v srcu: s kopuljo, kuhalnico, koso in lopato ter knjigo v roki slednji nas „od zore do mraka rosan in potan.“ Tako bode dobro za nas: dobro za telo in za dušo. Amen.

—————

Posvetitev Kolumbijskih zedinjenih držav najsvetejšemu srcu Jezusovemu.

Kolumbija je dežela Južne Amerike ter veže Južno s Severno Ameriko. Šteje nad 16.000 kvadratnih milj in ima 4 milijone ljudi. Večinoma so meščanje, 15% je Indijanov. Glavno mesto Bogota ima 85.000 ljudi. V tej državi je divjala več mesecev meščanska vojska. Meseca aprila l. 1902. je bil nadškof v Bogoti Bernard Herrera Restrepo pozval Kolumbijce v pastirskem listu, naj bi napravili narodno obljubo, da hočejo hitro zgraditi cerkev Jezusovega srea, ki je bila že v delu in narod posvetiti potem Jezusovemu sreu. To pa zato, da bi ljudje od Boga izprosili povrnitve miru. Nadškof je tudi povabil v to vlado.

Dne 18. majnika je razglasil republiki podpredsednik Marroquin sledeči znameniti dekret:

Člen 1. Vlada obljublja v svojem in v imenu naroda, katerega zastopa, vsled nadškofovega predloga, da bode prispevala za hitro zgradbo cerkve Jezusovega srea, ki je že v delu.

Člen 2. V ta namen naj se v sporazumu s cerkveno oblastjo na državne stroške določen dan bodočega meseca junija vrši religiozna slovesnost, kateri naj bi sledila božja pot do cerkve Jezusovega srea v našem mestu. Tamkaj naj bo cerkven govor in zbirka za zgradbo cerkve.

Člen 3. Vlada na napominjane slovesnosti vabi vse državne uradnike in vse one

osebe, ki liki vlada hrepene po miru in po dobrinjah, ki izvirajo iz njega.

Člen 4. Minister notranjih zadev pošlje deželniim predsednikom okrožnico ter je povabi, naj v večih mestih in kjerkoli le mogoče prirede slične slovesnosti, kakor bodo v glavnem mestu, ter naj napravijo zbirke za zgradbo cerkve Jezusovega srea.

Člen 5. Minister notranjih zadev se zmeni z nadškofom glede tega, kako izvajati ta dekret. Dano v Bogoti dne 18. maja 1902. Josip Manuel Marraquin. Minister za notranje zadeve: Fran Mendoza. Minister za vnane stvari: Filip F. Paul. Kupčijski minister: Josip Roman Lago. Vojni minister: Aristid Fernandez. Naučni minister: Josip Inaquin Casas. Finančni minister: Avguštin Uribe.

Praznik se je obhajal dne 22. junija 5. nedeljo po Binkoštih. Vdeležili so se: Vsi cerkveni dostojanstveniki in visoki državni funkcionarji. Apostolski delegat, nadškof, podpredsednik republike, vsi ministri, predniki redovnih konventov, najvišji sodni dvor, državni svet, državni nadpravdnik, računski dvor, namestnik s svojimi vradniki, župan z občinskimi svetovalci, načelstvo armade, vsi vodije in profesorji vseh korporacij in kolegij.

Dejanje posvetitve je nadškof glasno na prižnici prebral in za njim so molili podpredsednik in vsi navzoči. To dejanje posvetitve je sledečega berila: Jezus, kralj kraljev in vladar vladarjev, glej pred saboj svoje ljudstvo, katero ljubiš in očetovsko zanje skrbiš. To ljudstvo je polno hvaležnosti na tvoji dobrotljivosti in na tvojem posebnem varstvu, s katerim je ščitiš. Bliža se ti in ti poklanja molitev in ljubezen, ki ti jo je dolžno izkazovati iz mnogih vzrokov. Mi, navzeti krščanskega duha naše vstave, ki katoliško vero priznava kakor bistveni element našega socialnega reda, prihajamo danes v ime kolumbiškega naroda posvetiti se tvojemu moljenju in čaščenju vrednemu sreč po izrečni zaobljubi.

Vdostoji se, o najsvetejše sree, in sprejmi to narodno zaobljubo kakor znak ljubezni, zvestobe in vdanosti kolumbiškega naroda; sprejmi ta narod pod svoje posebno varstvo. Ti vplivaj na njega postave, na našo po-

litiko, ti bodi opora njega krščanskim napravam in naredbam, da nam dojde ta sreča, da bi vživali dragoceni dar mira. Ne dopuščaj, da bi se ta narod kedaj ločil od tebe ali da bi kedaj nehal tebe javno spoznavati pred ljudmi. Tem potem si narod prisvoji pravico, da ga spoznaš pred tvojim Očetom, ki je v nebesih.

Blagoslovi naš narod, našo republiko in nje zastopnike, blagoslovi našo cerkev in njene pastirje, vesoljno cerkev in njenega poglavarja ter ponagljuj dan svojega zmago-slavja nad vsemi narodi v čast svojega božjega srea. Amen.

To se je godilo tako meseca junija.

In kako pa je sedaj? Bralec vedo, da se je to, kar je bil namen lepi slovesnosti, izpolnilo meseca novembra; namreč zaželeni mir se je vrnil v Kolumbijo.

Tako je bil postavljen konec razdevajoči in pokončujoči meščanski vojski, ki je žugala zatreti neodvisnost dežele. Puntarji so se predali pod častnimi pogoji. Ptuje vojne ladije, ki so hotele vmešavati se, so zapustili vodovje panamsko, severoameriški admiral Casey je odplul proti San Franciscu. Poročila o narodni zaobljubi in o njeni izpolnitvi so pa skoraj istodobno došla v Evropo.

Res da se človeku sree širi veselja, ko čita take pojave očitnega čaščenja Jezusovega srea. In ko čuje to od tam — od onega dela sveta, ki mu je iz Evrope donesena bila vera in z njo olika pred nekaterimi stoletji; menda donesena tje tudi zato, da jo nosi od tam nam v Evropo nazaj. V Evropi se ne kaznjeno smeši Bog v psv. zakramentu, v Ameriki za enkrat to ni mogoče. V Evropi se sicer tudi pozidujejo cerkve Jezusovemu sreč na slavo; a da bi državna oblast v Evropi ob takih slučajih tako govorila do svojih ljudstev, kakor zna govoriti Amerika, to je v Evropi za enkrat tudi nemogoče. — Veliki čuvaj na Sionu pa kliče: Presveto sree Jezusovo! In naš odgovor bodi: Smili se nas!

Župnik Alojzij Kummer.

Dragocena dedščina.

(Konec.)

Res se vsede na kovčeg in začne prebirati jagode. Ko konča prvi del, malo postoji in se zamisli: „Čudno to, govori polglasno, prej sem bil tako truden, zdaj pa nič, ali imajo res te jagode tako moč? Da včasih sem mislil in veroval to, in moja mati so bili vedno tega prepričanja. O, moja ljuba ranjka mati! Koliko so ona dali na moč molitve! Kako so vendar goreči bili in Marijo prosili, če so kaj potrebovali. Kaj je boljše, njih živa vera, ali moji dvomi: njih nekaljen mir celo ob smrtni uri, ali ta nepokoj in nemir, ki polni mojo dušo? — Ali dalje!“ In zopet je nadaljeval molitev. Toda kar ni se mogel iznebiti vprašanja: Kaj je bolje? Znova je začel precej glasno misliti: „Kaj je pametneje, ali pobožno in zvesto služiti Bogu, kakor so me stariši učili, ali lahkomisljeno, tja v en dan živeti, ne zmeniti se za Boga, kakor jaz zdaj delam? Kedaj sem bil bolj srečen, ali takrat, ko so mi še ranja mati sklepali ročice na molitev, ali pozneje, ko se nisem več zmenil za pravo molitev. Gotovo, priznati moram, da sem bil mnogo srečnejši, dokler sem rad in pobožno molil. Toda proč zdaj take misli, jutri se zopet vidimo.“

Zakaj pa ne danes, gospod častnik? se je čul neznan glas. Alfonz se je ustrašil in sram ga je bilo, da ga je eden slišal. Kar je stopil v tabor vojaški duhovnik.

Vi ste, častiti oče, pravi pomirjen Alfonz, vi ste me torej slišali, ko sem mislil tako glasno?

Da, gospod častnik, jaz sem vas slišal, odvrnil je duhovnik, in se vsedel poleg njega. Potem je pa nadaljeval: Opravljal sem uprav molitve za nekatere v zadnjih bojih težko ranjene, ki se bore s smrtjo. In previdnost božja me je v tem času pripeljala v vašo bližino, ko ste se vi sami s seboj posvetovali, o svojem dušnem stanu. Iz vaših besedi sem spoznal, da vam ne bo nadležno, če stopim pred vas.

Moja najtoplejša zahvala, častiti oče, pravi Alfonz ginjen, „pametno in modro ste mislili in storili.“

„Kaj vidim?“ pravi duhovnik začuden, vi molite sv. rožni venec, gospod častnik. Da ste najhrabrejši izmed vseh, to mi je znano, a da molite sv. rožni venec, to mi je pa čisto novo.“

Da, lahko se vam čudno zdi, častiti, ker me vidite z rožnim vencem v roki, ali ako bi vedeli dogodbico, ki je s tem rožnim vencem v zvezi, ne čudili bi se nič. Hočete morebiti, da jo vam povem?

Prav veselilo me bo, gospod častnik.

Prav 23 let je, kar prebiram vsak dan te jagode. Seveda je to tudi edino, kar delam za Boga, in še to bi bil že davno rad opustil, da nisem obljubil svoji umirajoči materi, kako hočem ta rožni venec, ki so mi ga takrat dali, vedno pri sebi nositi in ga moliti.

Nato je začel častnik pripovedovati o svojem dosedanjem življenju. O nesreči svojega očeta in svoje matere. Pri tem so mu tako živo stopile pred oči podobe iz mladostnega življenja, da so ga večkrat polile solze. Zdelo se mu je, da zopet sliši glas svoje matere, ki mu polaga na srce, naj nikar ne pozabi na Marijo, naj rad moli sv. rožni venec. Ti spominji so mu tako omehčali srce, da se je zjokal na glas.

Duhovnik si je mislil, da je to najprilavnejši trenutek spraviti častnika nazaj na pravo pot. Zato mu pravi: „Gospod častnik, slišal sem prej, da ste si stavili nekatera vprašanja, a jih niste rešili, odloživši jih za jutri; ali ste še teh misli?“

Ne, častiti oče, odvrnil je odločno častnik, ona vprašanja morajo biti rešena danes.

„Ali kako?“ vpraša duhovnik.

„Kakor Bog hoče, ki vas je ob tej uri poslal do mene. Da, on vas je poslal, da mi pomagate iz mojega žalostnega stanja. Ta dragocena dedščina, ta sv. rožni venec, ki sem ga dobil od svoje dobre matere, ne sme zgrešiti svojega namena. Mati so mi ga dali, da bi mi bil poroštvo Marijinega varstva v življenju, če ga bom pri sebi nosil in molil. To sem izpolnjeval dosedaj; zato sem prepričan, da je uprav sedaj Marija stegnila svojo mogočno in dobrotljivo roko, da me reši.“ Po teh besedah je padel na kolena in prosil za sv. izpoved. Obema, izpovedniku in izpovedancu, so solze veselja in sreče močile lice.

Po sv. izpovedi je častnik hvaležno objel duhovnika, ki je mirno odšel.

V taboru je bilo ves čas vse mirno, nihče vojakov ni vedel kaj se je godilo v njih sredi. Mir je vladal tudi potem. Le tam iz kota so se slišali globoki srčni izdihi: Marija, dobra mati, bodi zahvaljena! Alfonz je molil in hvalil Marijo za rešitev. Šele glas trobente, ki je klicala moštvo na noge, ga je predramil iz goreče molitve.

Srčen kakor lev, a ne več slavohlepen je peljal svoj oddelek sovražniku nasproti. Še predno je solnce razsvetlilo vrhove gora, vnel se je ljut boj, ki se je kmalu odločil s francosko zmago.

Ali ta zmaga je zahtevala tudi svoje žrtve. Mnogo junaških francoskih vojakov je obležalo na bojišču. Ko so jih po končanem boju šteli, našli so med njimi tudi častnika Alfonza. Krčevito je držal v roki meč. A okrog mečevega ročaja je bila ovita materina dedščina — sv. rožni venec.

o. Hugon.

Romarjeva pisma.

III.

Na parniku Semiramis med Kreto in Aleksandrijo 10. aprila 1904.

Nedelja! Praznujemo jo na sredi morja. Ni videti drugega, nego samo vodo; ni slišati drugega, nego ropot strojev, ki ženo parobrod proti Afriki. Brez božje službe smo, a zato občudujemo krasoto božjega stvarstva v naravi. Včeraj je v obližju kapa Matapan tako besnel vihar, da se je moralo vse zavarovati, kar ni bilo trdno pribitega, danes pa ne počivamo le popotniki, temveč tudi ocean povelečuje Gospodov dan. Nebo je jasno, mile sapice pihljajo v obraz, ladija pa plove kakor na lahkih perotih mirno dalje. Nad nami krožijo morske tice. Kako daleč imajo bodisi do evropskega ali do afrikanskega obrežja, in vendar jih nič ne skrbi, kam se bodo vsedle in kje odpočile, saj je morje njihov dom. Premišljeval sem, kako veličasten razgled se nudi taki tici z višine in koliko višje obzorje ima nego jaz. Kedaj se opravi človek težkih spon, ki ga priklepajo na tvarino? Kedaj se povzdigne v sinji zrak, da bo

samozavestno krožil med nebom in zemljo? Z duhom pač, toda s telesom nikoli.

Že naprej vem, kaj pripomniš tem domišljijam.

«Pusti taka domnevanja» porečeš ter povej raje, kako ste se vozili od Brindisi proti grškemu obrežju. To me zanima, ne pa sanjarije.

Iz Brindisi je šla vožnja po takozvani morski cesti Otranto. Omenjena morska ožina se nahaja med Apulijo in Albanijo, a ni tako stisnena, da bi jej rekel ožina. Če bi imel še tako dobro oko, ne bi mogel opaziti niti zapadnega niti vzhodnega obrežja. Toda kmalo se zopet razširi in tedaj se začneja jonsko morje. Otoki Korfu, Levkas, Kefalonija in Zante so nam ostali na levi strani, vendar niso bili prav daleč od nas.

Pri otoku Zante smo se še bolj približali grškemu ozemlju ter se peljali mimo zgodovinsko znanega Navarina. Za to mesto so se posebno zanimali Angleži, ki jih je bilo več na naši ladiji. Rekli so, da je tukaj mnogo angleških vojakov žrtvovalo svoje življenje za neodvisnost Grške. Navarin se razteguje v ravnini poleg morske obali. Njegovo zidovje spominja nekdanjih vtrdb, s katerim se je zavaroval pred Turkom. Grki so se namreč do cela naveličali turškega jarma. Zato se niso vstrašili nobenega trpenja, da bi si le pribojevali samostojnost. In prav bitva pri Navarinu jih je oprostila dolgoletnega robovanja. Sami seveda niso bili kos mogočnemu Turčinu, toda s pomočjo prijateljskih držav so jim prišli do živega. Dobili so Ruse, Angleže in Francoze na svojo stran. Potrebovali so tako močnih zaveznikov, kajti tudi Turek ni bil sam, nego se je združil z Egipčani. Pri mestu Navarinu je prišlo 20. oktobra 1827 do hude pomorske bitke, v kateri so bili Turki grozno poraženi. Polumeseč se je moral vmakniti znamenju sv. križa. Grkom pa je s tem dnevom zasijalo solnce osvobojenja.

Angleški tovariši, ki sem jih poprej omenil, so potovali kakor jaz v Palestino. Eden izmed njih, jako prijazen človek, mi je pripovedoval marsikaj o angleških razmerah. Kako vestno da izpolnjujejo ti ljudje svoje verske dolžnosti, videli smo posebno danes.

ko je nedelja. Zjutraj sta duhovnika opravila po svojem obredu službo božjo v notranjem prostoru ladije. Popoldne je prišla vsa družba na krov ter tukaj imela svoje molitve. Gospodje in gospe so klečale na tleh, duhovnika pa med njimi. Molili so glasno kake pol ure in čitali iz knjig. Gotovo sijajen dokaz, da se ne sramujejo svoje konfesije. Tujei, hodeči mimo njih, so imeli lep izgled očitnega veroizpovedovanja. Tudi katoličani, ki nas je bilo precej na ladiji, bi se bili lahko vprašali: Kako je z nami v tem oziru?

Prihodnje pismo sprejmeš iz Afrike.

Župnik Josip Lavtižar.

Zgodovinske črtice iz Bele Krajine v turški sili.

(Dalje.)

S tem letom smo stopili z zgodovino obeh mest na jasna zgodovinska tla, v prejšnjih časih vemo prav malo o njih. Rimljani so poznali ta kraj. S cesto, speljano mimo Rožanca in Gradaca, (Müllner, Emona 203, 204) katera je vezala metliško Prikolpje z Emono, so se dotaknili Črnomlja in Metlike.

Stara Metlika ni stala na sedanjem kraju, nego tam doli ob Kolpinem krogu, ki ga preprezajo travniki, njive in loze (gozdi). Nosila je seveda drugo ime. Ime Metlika se je prijelo pozneje. Séverno od starega mesta, tam na krajnem obronku Gorjanskega pogorja, je stal grad in ta je nosil ime Metlika. Naši pradedje Slovenci so ga krstili in mu dali ime. Merodajna so jim bila ob izbiranju nazivljanj za razne kraje imena gora, voda, kakovosti zemlje, okolice ali druge tam prevladajoče lastnosti. Grič, na katerem je stal grad, posejan je bil z ostrim belim skalovjem, podoben je bil snežnim nametom (gestöberartiger Fels), imenovan v staroslovenščini metel (metel); beseda je izpeljana iz glagola mesti — snežiti. Grad se je zval Metlika. Staro mesto ob Kolpi so jeli iz tega ali onega vzroka zlasti še iz varnostnega ozira opuščati in jeli so se naseljevati krog metliškega gradu. Iz starega prikolpinega mesta je nastal nov trg pri gradu Metlika in nosil je dolgo ime »Novi trg pri Metliki«, dokler ni sprejelo mesto ob

svoji vstanovitvi imena gradu in se samo zvalo Metlika. (Na sličnem kraju je stal na Avstrijskem samostan Mölk; v listinah se nazivlje »Medelicha«, kakor tudi belokranjska Metlika v istodobnih listinah.) To je glavno mesto Bele Krajine, ki nosi sama po mestu tudi ime Metliško, pokrajina metliške grofije. Tako se navaja v Ivana, goriškega arhidijakona album-u capitale iz l. 1354, sedanja Adlešička cerkev: Kapela sv. Nikolaja v metliški provinciji (capella s. Nicolai in provincia Methlice).

Tu so vladali razni mogotci do l. 1374., do združenja s Kranjsko. Avstrijski vojvode so imeli tu svoje glavarje, kateri so upravljali kraj po svoje, neodvisno od Kranjske. Taki stotniki metliški so bili: Sigfrid pl. Gallenberg (l. 1424.), Ivan Hohenwarth (l. 1462), Andrej Hohenwarth (1469.), ta je bil do svoje smrti kapitan metliški in zraven poveljnik celjske graščine (Burggraf von Cilli). On zavzema med metliškim glavarji najodličnejše mesto. L. 1462. se je za osvobojenje cesarja Friderika pred upornim Dunajem tako hrabro vojskoval, da je bil ranjen. Cesar ga je iz hvaležnosti odlikoval z dnem 5. januarija 1463. s tem, da mu je podelil službo dednih miznikov, ki se je za Kranjsko ob tej priliki še le ustanovila. Ustanovil je tudi meščanski špital leta 1469. Špital (lat. hospitalium) je imelo v srednjem veku že vsako večje mesto. Ta ni bil nikaka bolnišnica, nego hiša za uboge, obubožane meščane, ki niso mogli več sami služiti kruha. Za njim je bil stotnik Žiga Piersch do l. 1517., za njim njegov sin Ivan (Hans), ki je umrl l. 1528. brez potomea. Zadnji znani stotnik je bil Anton pl. Thurn (1542—1556). Ko se je Turška obramba od Kolpe pomaknila doli nižje na Hrvaško, izselili so se iz mesta vojaki in vitezi in z njimi so se izgubili tudi glavarji. L. 1578. jih na Belokranjskem ni bilo več. Lastniki gradu so postali grofje Alapi, za njimi v drugi polovici šestnajstega veka grofje Frankopani, ki so ga zapustili zagrebškemu kapitolu. Ta slednji ga je prodal l. 1792., rođovini Zavinšikovej, ki ga lastuje še danes.

V začetku trinajstega veka se prikazuje v Beli Krajini patrijarhov oglejskih cerkvena

oblast; z njo ob onem se pojavlja tudi nemški viteški red v Metliki. Prvotna hiša reda je stala že l. 1223. v Metliki. Eno stoletje jo je tako izdelalo, da je bilo treba nove. Zato je izdal l. 1310. očak Otobon bulo z odpustki, v kateri izpodbuja svoje vernike na obilne mile darove, da se sezida v Metliki nova hiša nemškega reda.

Prej nego nemške vitežnike nahajamo v obližju Metlike templarje. Zidali so ti templarji nekoliko dalje od Metlike na obrežju Kolpe tri cerkve pri Treh Farah. Templarji se zasledajo v Ljubljani že l. 1167. Dolgo časa tu niso bili. Že l. 1200. so jih odslovili, bili so preveč dolgih rok (weil sie allzusehr um sich greifen wollten). Posebnega delovanja tega reda ni zaslediti, kakor tudi ne, da bi se bili tu vzdržali do njegovega zatrtja (1307). Zapustil je red to cerkev metliški župi. Tu je dandanes imenitna božja pot. Zlasti Hrvatje radi obiskujejo te cerkve; saj so te cerkve po stari pravljici same priromale iz Hrvaškega.

Nadomestil je zatrti red templarjev nemški viteški red. Svoj početek ima v križarskih vojskah. V obran kristijanov v sv. deželi so živeli v Jeruzalemu menihi, duhovni vitezi. Slušali so na meniški zvon, ki jih je vabil na duhovne molitve, a prav tako hitro so pa tudi vbogali, če se jim je dalo povelje v boj. Tri vrste duhovnih teh vitezov zasledujemo v tem času: Ivanovec, templarje in nemške viteze. Ti poslednji so imeli od l. 1228. v Jeruzalemu svojo bolnišnico, v kateri so oskrbovali bolehe in uboge romarje iz Nemčije. Bili so prvotno le v pobožni bratovščini, katero je prevstrojil papež Celestin III. v red: nemški viteški red. Izbrali so si patrono Devico Marijo. Henrik pl. Valpot je bil nje prvi veliki mojster (1190). L. 1226. so se preselili iz sv. dežele na Prusko za velikega mojstra Hermana od Salce. Braniti jim je bilo tamonjše kristijane pred sosedi-neverniki. Njihov sedež je bil od l. 1309. v Marienburgu na Pruskem. Tu so nemški vitezi vtemeljili svojo državo, katera se je veliko vojskovala s sosedi Poljaki in Litavci. Ko je pa veliki mojster Albreht Braniborski l. 1525. prestopil v protestantizem, postala je iz te države posvetna pruska vojvodina, v kateri je vladal

Albrehtov rod in iz katere je vzrastla sedanja pruska kraljevina.*

* Križanič, Zgod. kat. cerkve II, st. 125.

(Dalje pride.)

Vabilo družbe sv. Mohorja.

Družba sv. Mohorja s tem vljudno vabi vse Slovence na pristop za l. 1905. Prosi, da naj jej bodo zvesti dosedanji udje tako v naši slovenski domovini kakor izven nje, a tem naj se pridruži še kolikor le možno novih! Ravnilo nam mora namreč vedno biti resnica: Mohorjevih udov število je verskega in slovenskega duha merilo. Pomnimo si to in delajmo tako!

Č. gg. poverjenike zopet prosimo, naj čim preje dovršijo svoje, sicer težavno, a toliko bolj hvalevredno in koristno delo nabiranja družbenih udov. Vse ude pa prosimo, naj ne le pravočasno vplačajo svoj donesek, da s tem olajšajo delo poverjenikom, marveč vsakedo naj se tudi potrudi, da Mohorjevi družbi pridobi novih članov.

Plačilo za sedanje prispevke in raznoteri trud sprejme sleherni Mohorjan jeseni, ko se razpošiljajo družbene knjige. Odbor se nadeja, da bo letošnji naš književni dar zadovoljil vsakega Mohorjana tako glede vsebine kakor glede oblike. Že koledar za l. 1905. je obširneje označil knjige, ki jih prejmo naši člani za letošnje leto. Te-le so:

1. „Zgodbe sv. pisma.“ XII. snopič. Spisal dr. Jan. Ev. Krek. Gotovo vsakemu v mnogou pouk in veselje.

2. „Dušna paša.“ Spisal Friderik Baraga, bivši škof v Severni Ameriki. — Družba izda ta molitvenik po večkrat izraženi želji in upa, da s tem vstreže cenjenim udom, ki dobé v roke temeljito sestavljeno, z večjim tiskom tiskano knjigo slovečega slovenskega škofa in pisatelja Škofa Barago, upamo Slovenci kmalu vgle dati na altarjih; prav kakor se je 15. januarija t. l. bratom Hrvatom podaril blaženec Marko Križevčan.

3. „Slovenski fantje v Bosni in Hercegovini.“ Spisal Jernej Andrejka. 2. snopič. — Zaključuje se znamenito delo o zadnji za-

sedbi Bosne. Prvi del je vzbudil velemnogo zanimanja med Slovenci, tudi drugi del bo gotovo vgajal po bogati vsebini in mnogih podobah.

4. „Slovenske večernice.“ 57. zvezek. — Večernice so Slovencem že stare znanke. Letošnje obsegajo lepe povesti.

5. „Gospodarski nauki.“ I. knjiga. — Novo podjetje Mohorjeve družbe. Zbirka raznovrstnih gospodarskih sestavkov bo dobro došla vsem slovenskim gospodarjem in gospodinjam.

6. „Koledar za leto 1906.“ bo zopet prav mnogovrsten. Med mnogimi drugimi sestavki bo prinesel življenjske slovečega učenjaka in junaka, Jurija Vege, črtice iz rusko-japonske vojske, razgled po svetu i. dr.

Nabiralne pole z denarjem naj se odboru določijo do dne 15. marca. Mnogo truda, sitnosti in nepotrebnih stroškov povzročajo tisti, ki nam ne določijo ob pravem času udnine!

Posamezne ude in take kraje, ki nimajo 15 udov, pa prijazno opozarjamo, da morajo po družbenih pravilih letnini (2 kroni) dodati še 40 vinarjev za vpravne stroške, namreč za zavoj, spremnico s kolekom in delo. Seveda morajo potem še sami plačati poštnino, ki znaša veliko več.

Mili Bog naj blagoslovi naše delo in geslo za Mohorjevo družbo bodi: Ne nazaj in navzdol, marveč vselej naprej in navzgor!

„Danica“ dodevlje:

Veliko versko-narodno delo bi bilo, ko bi se kolekovala vsaka knjižica s proizvodom Narodnega koleka. — Eden reven krajcar posamezniku; družbi pa bogati stotaki in stotaki. Ali čujete, Slovenci, na ta glas?

Po „Odborovem“ oglasu izza I 29. t. I. Vredništvo

Iz domovine.

Četrti grob. „Danica“ je v štev. 4. t. I. opisala 3 grobe na šmartniškem pokopališču, t. j. počivališča duhovnikov: Frana Julianija, Frana Tavčarja in Josipa Razboršeka. Naj tu sledi še 4. grob župnika Ivana Kummer, ki je bil rojen v Kranju dne 9. maja l. 1792, in je umrl v Šmartnem 23. junija l. 1846. Bil je župnik v bohinjski Srednji vasi od l. 1824. do 1840. Nekoč je zbolel pastir na planini, 5 ur hoda ga je šel župnik previdet. Velik dobrotnik svojim naslednikom je postal pa s tem, da je prepisoval stare matrike ter jim tem načinom za več vekov olajšal župnijsko službovanje.

— m —

Zrnje.

Srce Marijino — vir vseh milostij. V frančiškanskem samostanu v K. je na hodniku naslikana ta-le zelo pomenljiva podoba. Na steni visi Marijina slika. Pod njo Marijino srce, ovito z vencem cvetlic. Iz tega srca izvira močan studenec, ki žene vodo na kvičku kakor vodometa. Ta voda pada v dolbino, v njaku podobno. Do te dolbine vodi od vsake strani navzdol dvojne zložne stopnice. Dva angelja pa na vsaki strani vabita mimogrede, naj pridejo zajemat iz tega studenca.

— z —

Pomenljiva slika. Srce naše nebeške matere Marije je res vir vseh milostij. Od kar je smrt Izveličarjeva zasadila v to ljubeče materino srce meč bolečin, od tedaj teče iz njega kakor reka močan vrelac milosti in dobrot na človeški rod. Hitimo zajemat iz tega neusahljivega studenca.

o. Kazimir.

Ljubezen. Kar je vrtnica med cveticami, kar je lev med živalimi, kar je demant med dragimi kameni, kar je zlato med kovinami, kar solnce med nebesnimi telesi, kar so serafini med angelji: to je ljubezen med čednostmi. (Marchantius.)

o. K.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi pol in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrt leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej. V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v Lovro Blažnik-ovi trgovini na Starem trgu in v Ivane Pichlerjeve tabakarni na Kongresnem trgu.